TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Phong trào Công giáo truyền thống ly khai thách thức Giáo hoàng Leo XIV

ISSN: 2734-9195 17:32 02/07/2026

Theo các chuyên gia, Giáo hoàng Leo XIV hoàn toàn có thể thu hồi một phần những nhượng bộ mà người tiền nhiệm đã dành cho SSPX như một biện pháp đáp trả việc tấn phong giám mục lần này.

Một tổ chức Công giáo theo khuynh hướng truyền thống cực đoan - **Hiệp hội Thánh Piô X** (*Society of St. Pius X - SSPX*) đang chuẩn bị bất chấp thẩm quyền của Giáo hoàng Leo XIV khi dự định tấn phong bốn giám mục mà không có sự chấp thuận của Tòa Thánh.

Theo **Giáo luật Công giáo** (*Code of Canon Law*), hành động này khiến cả những người chủ sự lẫn các giám mục được tấn phong phải chịu **vạ tuyệt thông tiền kết** (*latae sententiae excommunication* - hình phạt có hiệu lực tự động ngay khi hành vi vi phạm được thực hiện, không cần tuyên bố chính thức của Giáo hoàng hoặc Tòa Thánh).

Hành động này bị xem là một **"hành vi ly giáo"** (*schismatic act*), tức hành vi cố ý cắt đứt sự hiệp nhất trong Giáo hội Công giáo.

Đức Giáo hoàng Leo XIV cử hành Thánh lễ tại Vương cung thánh đường Thánh Phêrô ở Vatican,
thứ Hai, ngày 29/06/2026, nơi ngài trao áo choàng pallium cho các tổng giám mục đô thành mới được bổ nhiệm.
(Ảnh AP/Alessandra Tarantino)

Điều này được xem là cuộc khủng hoảng lớn đầu tiên đối với triều đại Giáo hoàng Leo XIV - vị giáo hoàng đang đặt ưu tiên vào việc hàn gắn chia rẽ và tái lập sự hiệp thông với các nhóm Công giáo truyền thống, sau những căng thẳng gia tăng dưới thời Giáo hoàng Phanxicô.

SSPX được thành lập nhằm phản đối các cải cách hiện đại hóa của **Công đồng Vatican II** (*Second Vatican Council, 1962-1965*). Công đồng này đã tạo nên bước ngoặt quan trọng trong lịch sử Công giáo khi đổi mới quan hệ với các hệ phái Kitô giáo khác nhau, với người Do Thái và các tôn giáo khác, đồng thời cho phép cử hành Thánh lễ bằng ngôn ngữ bản địa thay vì chỉ sử dụng tiếng Latinh.

Năm 1975, người sáng lập SSPX là **Tổng Giám mục Marcel Lefebvre** bị đình chỉ chức vụ, còn tổ chức này bị Tòa Thánh giải thể.

Đến năm 1988, Đức Tổng Giám mục Lefebvre vẫn tiến hành tấn phong bốn giám mục mà không có sự chấp thuận của Giáo hoàng. Ngay sau đó, Tòa Thánh tuyên bố vạ tuyệt thông đối với ông cùng bốn vị giám mục nói trên. Cho đến nay, SSPX vẫn không có tư cách pháp lý chính thức trong Giáo hội Công giáo.

Mặc dù xuất phát từ hành động ly giáo năm 1988, SSPX vẫn tiếp tục phát triển và hiện được nhiều chuyên gia xem là thách thức đối với Tòa Thánh, bởi tổ chức

này vận hành như một mô hình Giáo hội Công giáo song song, duy trì đường hướng thần học và phụng vụ trước thời Công đồng Vatican II.

Theo số liệu do SSPX công bố, tổ chức này hiện có 2 giám mục, 751 linh mục, 264 chủng sinh đang theo học tại 5 đại chủng viện, 145 tu huynh, 88 thành viên dâng hiến (*oblates* - những người tận hiến phục vụ Giáo hội nhưng không nhất thiết tuyên khấn theo một dòng tu) và 250 nữ tu đến từ 50 quốc gia.

Theo Giáo luật, việc tấn phong giám mục khi chưa được Giáo hoàng chuẩn thuận sẽ tự động dẫn đến vạ tuyệt thông đối với cả người cử hành nghi thức lẫn người được tấn phong.

Điều đáng chú ý là Tòa Thánh không cần ban hành sắc lệnh hay tuyên bố chính thức để hình phạt này có hiệu lực, việc tuyệt thông phát sinh ngay theo quy định của Giáo luật. Tuy nhiên, nhiều chuyên gia cho rằng Vatican nhiều khả năng vẫn sẽ có phản ứng công khai, bởi SSPX đang biến các lễ tấn phong này thành một sự kiện mang tính biểu tượng và công khai.

Trong Giáo luật Công giáo, tuyệt thông được xem là hình phạt nghiêm khắc nhất. Tuy nhiên, bản chất của hình phạt này mang tính **“chữa lành”** (*medicinal penalty*), nhằm giúp người vi phạm nhận thức sai lầm và hoán cải.

Linh mục **Robert Gahl**, thuộc The Catholic University of America, giải thích: *“Hình phạt này nhằm nhắc nhở rằng điều bạn làm là sai và bạn cần sám hối về hành động của mình”.*

Ông nói thêm: *“Liều thuốc có thể rất đắng, bởi đây là một hình phạt nghiêm khắc. Nhưng mục đích cuối cùng vẫn là giúp người chịu hình phạt thay đổi”.*

Tuy nhiên, việc tuyệt thông không ảnh hưởng đến hiệu lực của nghi thức tấn phong. Các giám mục cũng như linh mục của SSPX vẫn được xem là **được truyền chức thành sự** (*validly ordained*), nhưng **bất hợp luật** (*illicitly ordained*), nghĩa là nghi thức bí tích vẫn có hiệu lực nhưng được cử hành trái với quy định của Giáo hội.

Đức Giáo hoàng Leo XIV cử hành Thánh lễ tại Vương cung thánh đường Thánh Phêrô ở Vatican,
thứ Hai, ngày 29 tháng 6 năm 2026, nơi ngài trao áo choàng pallium cho các tổng giám mục đô thành mới được bổ nhiệm.
(Ảnh AP/Alessandra Tarantino)

Về mặt lý thuyết, Giáo hoàng Leo XIV cũng có thể mở rộng việc áp dụng các biện pháp kỷ luật đối với những người tham dự buổi lễ, kể cả giáo dân. Tuy nhiên, giới quan sát nhận định khả năng này khó xảy ra.

Mặc dù từng bày tỏ sự dè dặt với các nhóm Công giáo truyền thống và siết chặt việc cử hành Thánh lễ Latinh truyền thống, Giáo hoàng Phanxicô trên thực tế vẫn dành nhiều nhượng bộ đáng kể cho SSPX.

Năm 2015, ngài ban hành quy định cho phép tín hữu được xưng tội hợp lệ với các linh mục SSPX, đồng nghĩa với việc Tòa Thánh công nhận giá trị pháp lý của phép giải tội do các linh mục này cử hành.

Ban đầu, đây chỉ là một đặc ân trong **Năm Thánh Lòng Thương Xót** (*Jubilee of Mercy*), nhưng sau đó Giáo hoàng Phanxicô quyết định kéo dài vô thời hạn. Ngài cũng cho phép các linh mục SSPX được cử hành hôn phối hợp pháp trong một số trường hợp.

Theo các chuyên gia, Giáo hoàng Leo XIV hoàn toàn có thể thu hồi một phần những nhượng bộ mà người tiền nhiệm đã dành cho SSPX như một biện pháp đáp trả việc tấn phong giám mục lần này.

Trước đó, trên cương vị Hồng y rồi Giáo hoàng, **Bênêđictô XVI** đã nỗ lực hàn gắn tình trạng ly giáo và đưa SSPX trở lại sự hiệp thông với Rôma.

Ngài đã thực hiện hai nhượng bộ quan trọng. Năm 2007, ngài nới lỏng các quy định về việc cử hành Thánh lễ Latinh truyền thống trên toàn Giáo hội. Đến năm 2009, ngài hủy bỏ vạ tuyệt thông đối với bốn giám mục SSPX.

Tuy nhiên, quyết định này nhanh chóng trở thành một khủng hoảng nghiêm trọng, đặc biệt trong quan hệ với cộng đồng Do Thái. Một trong bốn giám mục được gỡ bỏ vạ tuyệt thông là **Giám mục Richard Williamson**, người từ lâu nổi tiếng với quan điểm phủ nhận **thảm họa Holocaust** (*Holocaust* - cuộc diệt chủng người Do Thái do Đức Quốc xã tiến hành trong Thế chiến II).

Trong một cuộc phỏng vấn phát sóng trên truyền hình Thụy Sĩ ngay trước khi sắc lệnh của Giáo hoàng được công bố, Williamson tuyên bố ông không tin rằng người Do Thái đã bị sát hại trong các phòng hơi ngạt trong Thế chiến II.

Sau đó, Giáo hoàng Bênêđictô XVI thừa nhận rằng chỉ cần một cuộc tìm kiếm đơn giản trên Internet cũng có thể phát hiện những quan điểm cực đoan của Williamson.

Về sau, chính Williamson lại mâu thuẫn với SSPX. Năm 2012, ông bị tổ chức này khai trừ vì không tuân phục thẩm quyền nội bộ. Theo tuyên bố của SSPX khi đó, Williamson đã từ chối thời hạn được yêu cầu để "tuyên bố phục tùng" ban lãnh đạo, đồng thời công khai yêu cầu Bề trên Tổng quyền của hội từ chức.

Williamson, người được Đức Tổng Giám mục Lefebvre truyền chức linh mục năm 1976 và từng giảng dạy tại các chủng viện của SSPX ở châu Âu, Hoa Kỳ và Argentina, qua đời năm 2025.

Dù từng dành nhiều nhượng bộ cho SSPX, Giáo hoàng Phanxicô lại khiến không ít người Công giáo truyền thống phản ứng khi đảo ngược chính sách nới lỏng của Bênêđictô XVI đối với Thánh lễ Latinh truyền thống trong toàn Giáo hội. Ngài cho rằng việc phổ biến rộng rãi hình thức phụng vụ này đã trở thành nguồn cơn gây chia rẽ trong đời sống Giáo hội.

Mặc dù SSPX là một nhóm truyền thống đang ở ngoài sự hiệp thông với Rôma, vẫn còn nhiều cộng đồng Công giáo truyền thống khác duy trì đầy đủ sự hiệp thông với Tòa Thánh.

Trong nỗ lực thúc đẩy sự hiệp nhất, Giáo hoàng Leo XIV đã cho phép một vị Hồng y nổi tiếng của Hoa Kỳ cử hành Thánh lễ Latinh truyền thống tại St. Peter's Basilica vào năm ngoái.

Theo: **Associated Press/**Chuyển ngữ và biên tập: **Thường Nguyên**

Nguồn link: https://www.dailymail.com/wires/ap/article-15943687/What-know-breakaway-traditionalist-Catholics-defying-Pope-Leo-XIV.html

** Nội dung về tôn giáo của Associated Press được thực hiện với sự hỗ trợ từ chương trình hợp tác với The Conversation US, dưới sự tài trợ của Lilly Endowment Inc.; Associated Press hoàn toàn chịu trách nhiệm về nội dung bài viết.*